

ZELENA DELOVNA MESTA

2023

USPEHI IN
PRILOŽNOSTI ZA
EVROPO

ZELENI/ESZ
v Evropskem parlamentu

KAZALO

SPodbujanJE DELOVNIH MEST IN OŽIVITEV GOSPODARSTVA	4
KAJ SO ZELENA DELOVNA MESTA?	6
USTVARJANJE ZELENIH DELOVNIH MEST	8
IZKORIŠČANJE POLNEGA ZAPOSLOITVENEGA POTENCIALA	12
OHRANJANJE KONKURENČNIH PREDNOSTI	14
SPodbujanJE DOSTOJNEGA DELA	16
SOCIALNO PRAVIČEN ZELENi PREHOD	19
PRAVICA DO USPOSABLJANJA IN IZOBRAŽEVANJA	21
ŽENSKÉ NA ZELENIH DELOVNIH MESTIH	24
RANLJIVE SKUPINE NA ZELENIH DELOVNIH MESTIH	26
MLADI NA ZELENIH DELOVNIH MESTIH	28

SPODBUJANJE DELOVNIH MEST IN OŽIVITEV GOSPODARSTVA

Pandemija covid-19, trenutna energetska kriza, kriza zaradi naraščanja življenjskih stroškov ter agresorska vojna Rusije proti Ukrajini so globalna gospodarstva postavile pred težko preizkušnjo¹. Pri proaktivnem načrtovanju trga dela in naložbah za prehod je treba upoštevati, da se za razliko od finančnega kapitala ali blaga ljudje ne morejo brez razloga odpraviti v kraje, kjer so na voljo priložnosti.

Zelena industrijska politika EU bi lahko v prihodnjih letih postala gonilna sila ustvarjanja delovnih mest v porajajočih se in obstoječih sektorjih v Evropi, vključno s proizvodnjo tehnologij za čisto energijo, v katerih bi se lahko število delovnih mest s sedanjih 6 milijonov do leta 2030 po svetu več kot podvojilo na skoraj 14 milijonov². Do leta 2030 bo v okviru energetskega prehoda ustvarjenih 25 milijonov novih zelenih delovnih mest, od tega zaradi obetajočega se vala energetske prenove objektov kar 160 000 samo v gradbenem sektorju EU³.

Obenem se poglobljata podnebna in okoljska kriza. Znanstveniki so bolj kot kdaj koli prej prepričani, da človeške dejavnosti vplivajo na podnebje, in izpostavljajo škodljive posledice, ki nas čakajo, če ne bomo pravočasno ukrepali. Po drugi strani nas ekonomisti opozarjajo, da dlje kot bomo odlašali z ukrepanjem, tem višja bo cena⁴.

A rešitev vendarle obstaja: **z okoljsko ozaveščenim gospodarstvom lahko zagotovimo visokokakovostna zelena delovna mesta, s čimer je**

mogoče zmanjšati brezposelnost ter istočasno ukrepati proti podnebnim spremembam in degradaciji okolja. Tovrstna prizadevanja lahko EU prinesejo le koristi. Z ugotovitvijo vodilnega položaja na področju zelenega gospodarstva bi EU lahko zmanjšala svojo odvisnost od uvoza energije in virov, katerih nakupne cene so izjemno nestanovitne, ter s tem okrepila varnost oskrbe v Evropi.

Z dobro vključenostjo socialnih partnerjev, oblikovanjem ciljno usmerjenih programov usposabljanja in izobraževanja ter izvajanjem velikopotezne in stabilne politike, namenjene spodbujanju inovacij in zelenih naložb, lahko ustvarimo na milijone trajnostnih in visokokakovostnih zelenih delovnih mest, od katerih jih bo veliko v lokalnih malih in srednje velikih podjetjih po vsej Evropi.

Namen te brošure je seznaniti bralce s **priložnostmi, ki so na voljo v Evropi za ustvarjanje zelenih delovnih mest in prizadevanji skupine Zelenih/EFA v Evropskem parlamentu za spodbujanje zelenega zaposlovanja.**

1 — Evropska komisija (2021), Gospodarstvo EU po COVID-19: posledice za ekonomsko upravljanje. (COM(2021)0662). (dostopno tukaj).

2 — International energy agency (2023), The world is entering a new age of clean technology manufacturing, and countries industrial strategies will be key to success.

3 — European Commission (2020), 'Renovation Wave': doubling the renovation rate to cut emissions, boost recovery and reduce energy poverty. (dostopno tukaj).

4 — COACC (2021), The Economic Cost of Climate Change in Europe: climate and socio-economic tipping points. (dostopno tukaj).

KAJ SO ZELENA DELOVNA MESTA?

Po definiciji je »zeleno delovno mesto« vsaka poklicna dejavnost, ki pripomore k varovanju okolja in boju proti podnebnim spremembam z varčevanjem z energijo in surovinami, spodbujanjem uporabe energij iz obnovljivih virov, preprečevanjem ali zmanjševanjem odpadkov in onesnaževanja ali varovanjem biotske raznovrstnosti in ekosistemov.

Razvoj trajnostnih vzorcev potrošnje in proizvodnje odpira potenciale za ustvarjanje novih delovnih mest in preoblikovanje obstoječih v visokokakovostna zelena delovna mesta. Nee samo v posameznih sektorjih, temveč tudi v celotni vrednostni verigi, od raziskav do proizvodnje, distribucije in servisiranja, v novih visokotehnoloških sektorjih, kot so obnovljivi viri energije, v tradicionalnih panogah, kot sta proizvodnja in gradbeništvo, v

kmetijstvu in ribištvu ter v storitvenih sektorjih, kot so gostinstvo, turizem, promet in izobraževanje.

Menimo, da zelena delovna mesta omogočajo dostojno delo in posledično ustrezno socialno zaščito, ustrezne dohodke, zdravje in varnost pri delu, dostojne delovne pogoje, spoštovanje pravic delavcev, možnosti za izpopolnjevanje in prekvalificiranje ter sodelovanje posameznikov pri odločitvah, ki vplivajo na njihova življenja.

Zeleni/EFA pozivamo Komisijo, da izdela konceptualne smernice o tem, kaj zeleno delovno mesto pomeni, in sicer na podlagi potenciala. Delovnega mesta za okolju prijaznejše gospodarstvo, izboljšanja zdravja in blaginje ljudi ter ohranjanja narave, dolgoročnih ciljev trajnostnega razvoja ter spodbujanja socialne pravičnosti, enakosti in dostojnega dela.

USTVARJANJE ZELENIH DELOVNIH MEST v novih in tradicionalnih podjetjih

Spremembe na področju proizvodnje energije odpirajo nove gospodarske priložnosti: zapiranje onesnaževalcev, kot so tovarne in rudniki, bo sicer pomenilo izgubo delovnih mest na področju pridobivanja lignita, šote in premoga, a obenem se bodo pojavile nove zaposlitvene priložnosti. Ta postopni, a nepovratni prehod na krožno gospodarstvo bi lahko do leta 2030 povečal BDP EU za dodatnih 0,5 % in ustvaril približno 700 000 novih delovnih mest⁵.

DELOVNA MESTA V ENERGETIKI

Globalno gledano, je bilo leta 2012 na področju energije iz obnovljivih virov 6,9 milijona delovnih mest, do leta 2021 pa se bo njihovo število povečalo na 12,7 milijona. Od tega je bilo 38 % delovnih mest na Kitajskem in 63 % v Aziji, v Evropi pa jih je bilo skupno 1,5 milijona. Sektor bioenergije je največji zaposlovalec na področju

energije iz obnovljivih virov na tej celini. Gledano po posameznih panogah je bilo 4,3 milijona delovnih mest na področju fotovoltaike (PV), 1,3 milijona jih je bilo na področju vetrne energije, 2,4 milijona na področju vodne energije in 2,4 milijona na področju biogoriv. Če bo Evropa sprejela ambiciozne podnebne politike, bo potencial sektorja še večji.

Za prehod na energijo iz obnovljivih virov bodo potrebni dodatni delavci za razvoj in gradnjo, pa tudi za vzdrževanje infrastrukture obnovljivih virov energije, zato se obeta pozitiven vpliv na zaposlovanje. Pričakovati je, da se bo z uvajanjem tehnologij za proizvodnjo čiste energije do leta 2030 odprlo od 100 000 do 300 000 delovnih mest, do leta 2050 pa 460 000 delovnih mest⁶.

Dosežki Zelenih · Zeleni/EFA v Evropskem parlamentu si močno prizadevajo za ustvarjanje več zelenih delovnih mest v Evropi. Leta 2023⁷ je Evropski parlament na podlagi pobude dveh poslancev Zelenih (Anna Cavazzini in Bas Eickhout) sprejel resolucijo, v kateri je pozval Komisijo, naj spodbudi prekvalifikacijo in izpopolnjevanje evropskih delavcev za hitrejše nastajanje prihodnjih čistih industrij in lažji prehod delavcev iz zamirajočih in postopoma opuščanih panog v nove panoge in pri tem ustrezno upošteva geografske razlike v Uniji.

⁵ Cambridge Econometrics, Trinomics, and ICF (2018), Impacts of circular economy policies on the labour market.

⁶ IRENA and ILO (2022), Renewable energy and jobs: Annual review 2022, International Renewable Energy Agency, Abu Dhabi and International Labour Organization, Geneva.

⁷ Resolucija Evropskega parlamenta o industrijski strategiji EU za spodbujanje konkurenčnosti in produktivnosti, trgovine in ustvarjanja kakovostnih delovnih mest (2023/2513(RSP)).

DELOVNA MESTA V GRADBENIŠTVU

Naložbe v energetska učinkovitost bodo ustvarile dodatne zaposlitvene priložnosti: ocenjuje se, da se z vsakim milijonom, ki se vložijo v ukrepe za energetska učinkovitost, ustvari od 9 do 20 delovnih mest v proizvodnem in gradbenem sektorju⁸. S povečanjem energetskih prenov objektov tako, da bi znižali energetske izgube za 80 %, bi bilo mogoče ustvariti dodatnih 1,3 do 1,4 milijona neposrednih domačih delovnih mest⁹. Z zavezanostjo Valu prenov za Evropo bi lahko v gradbenem sektorju EU do leta 2030 ustvarili dodatnih 160 000 zelenih delovnih mest. Pomembno je poskrbeti, da bodo ta delovna mesta dostojna in bodo ponujala dobre delovne pogoje ter ustrezno plačo, ki omogoča preživetje.

Podpiranje projektov za temeljito prenovu je zato ključnega pomena, saj ustvarja delovna mesta na lokalni ravni in z večjo energetska učinkovitostjo stavb pomaga zmanjševati emisije ogljika. Poleg tega se v sklopu temeljitih prenov v stavbe vključujejo obnovljivi viri energije, s čimer delavcem v gradbenem sektorju pomagajo pri pridobivanju izkušenj ter znanj in spretnosti pri delu z obnovljivimi viri energije. Vse to spodbuja prehod delovne sile na gospodarstvo, ki temelji na energiji iz obnovljivih virov.

Prihodnost gradbenega sektorja je v učinkoviti rabi virov. S prehodom na krožno gospodarstvo v tem sektorju bi lahko za 50 % zmanjšali vgrajene emisije¹⁰. Raziskave so pokazale, da ponovna uporaba delov konstrukcijskega jekla v stavbah zmanjša obremenitev okolja za 96 % v primerjavi z recikliranjem¹¹.

KROŽNA DELOVNA MESTA

Krožno gospodarstvo je edinstvena priložnost za oživitev proizvodnih panog ne samo z vrnitvijo proizvodnje, marveč tudi s strategijami, kot so ponovna izdelava, prenova, popravilo in drugo.

Po podatkih Evropskega centra za razvoj poklicnega usposabljanja (CEDEFOP) bi lahko krožno gospodarstvo samo v EU do leta 2030 pripomoglo k ustvarjanju približno 2,5 milijona dodatnih delovnih mest¹². Poleg tega krožne dejavnosti, kot je recikliranje, ustvarijo več kot 50-krat več delovnih mest pri enaki količini odpadkov kot odlagališča in sežigalnice, medtem ko se jih s popravili ustvari več kot 200¹³.

Ponovna uporaba, ki jo izvajajo akterji socialnega vključevanja, ustvarja številne priložnosti za vključujoč krožni prehod. Organizacije s področja socialnega podjetništva imajo pomembno vlogo pri oblikovanju in širjenju dejavnosti in praks krožnega gospodarstva. S sodelovanjem v krožnih vrednostnih verigah in s spodbujanjem preprečevanja nastajanja odpadkov prek dejavnosti ponovne uporabe in popravil, je njihov cilj okrepiti socialno vključenost z zagotavljanjem priložnosti za zaposlitev in usposabljanje ranljivih skupin. Tako prispevajo h krožnim poslovnim modelom v skladu s hierarhijo ravnanja z odpadki EU¹⁴ ter načeli bližine in sodelovanja, namesto ustvarjanja dobička za delničarje in lastnike¹⁵.

Po podatkih francoske organizacije La Fédération des Entreprises d'Insertion se za vsak evro, ki ga država vložijo v integracijo posameznikov v zaposlitveno okolje, pričakuje donos v znesku 4,5 EUR¹⁶. Mednarodna mreža RREUSE po drugi strani ocenjuje, da socialna podjetja, ki delujejo na področju izvajanja dejavnosti, usmerjenih v ponovno uporabo, ustvarijo približno 70 delovnih mest na 1 000 ton zbranih odpadkov z namenom ponovne uporabe¹⁷. Glede na vrsto obravnavanega materiala (tekstil, električni aparati, pohištvo itd.) se številka giblje od 20 do 140 delovnih mest¹⁸.

Pod črto lahko torej rečemo, da so organizacije s področja socialnega podjetništva dokazale, da imajo pozitiven okoljski vpliv, sposobne so podpirati boj proti socialnim in gospodarskim neenakostim ter pripomoči k ustvarjanju dostojnih delovnih mest in priložnosti za usposabljanje v krožnem gospodarstvu. Ob upoštevanju trajne krize, ki prizadene zlasti najranljivejše, je bistveno, da javni organi ponudijo boljše zakonodajne okvire za nadgradnjo svojih socialnih in okoljskih ciljev.

8 — IRENA and ILO (2022), Renewable energy and jobs: Annual review 2022, International Renewable Energy Agency, Abu Dhabi and International Labour Organization, Geneva.

9 — IRENA and ILO (2022), Renewable energy and jobs: Annual review 2022, International Renewable Energy Agency, Abu Dhabi and International Labour Organization, Geneva.

10 — Build Up Portal (2022) Circularity and Low-Carbon Building Materials in Construction. (dostopno tukaj).

11 — Rakhshan, K., Morel, J. C., Alaka, H., & Charef, R. (2020). Components reuse in the building sector—A systematic review. Waste Management & Research, 38(4), 347-370. (dostopno tukaj).

12 — Cedefop (2021). The green employment and skills transformation: insights from a European Green Deal skills forecast scenario. (dostopno tukaj).

13 — Cambridge Econometrics, Trinomics, and ICF (2018), Impacts of circular economy policies on the labour market

14 — Evropska komisija (2018), Okvirna direktiva o odpadkih: Člen 4, Hierarhija ravnanja z odpadki.

15 — European Commission (2021), Social Economy in the EU. (dostopno tukaj).

16 — La Fédération des Entreprises d'Insertion (2018), Efficacité économique et efficacité sociale... en même temps. (dostopno tukaj).

17 — RREUSE (2021), Briefing job creation in the re-use sector: data insights from social enterprises. (dostopno tukaj).

18 — Ibid.

IZKORIŠČANJE POLNEGA ZAPOSLITVENEGA POTENCIALA

Po podatkih Evropske komisije več kot 250 000 javnih organov v EU vsako leto porabi približno 2 bilijona evrov za nakup storitev, del in potrebščin. Da bi zagotovili skladnost te ogromne vsote javnofinančnih odhodkov z okoljskimi in socialnimi cilji EU, bi morali javni organi pri odločanju o javnih naročilih upoštevati načelo »kupuj lokalno, zeleno in socialno« (ang. Buy local, buy green, buy social).

Polni potencial zelenega zaposlovanja je mogoče izkoristiti le, če dolgoročni pravni in finančni okvirni pogoji zagotavljajo trajnostne naložbe in spodbujajo inovacije. Evropska pravila bi morala na primer zagotoviti, da imajo države članice dovolj fiskalnega manevrskega prostora za zelene in socialne naložbe.

Leta 2021 je bil sporazum o Skladu za pravični prehod (SPP) sprejet z veliko večino poslancev Evropskega parlamenta¹⁹. Sklad je ključni gradnik zelenega dogovora (Green Deal) in utira pot do zelenega in trajnostnega gospodarstva ter zagotavlja sredstva za energijo iz obnovljivih virov, zagonska podjetja, prenos znanja, prekvalifikacijo, socialno infrastrukturo in kulturne projekte.

Skupina Zelenih/EFA je bila uspešna pri prizadevanjih, da se denar iz sklada ne bo uporabljal za podporo plinski infrastrukturi in fosilnim gorivom. Uspeh Zelenih je, da niti en evro ne bo namenjen za plinsko infrastrukturo in fosilna goriva. Nafta, plin in premog ne sodijo v proces sprememb. Vsaka javna naložba v fosilna goriva je zapravljanje davkoplačevalskega denarja. Prihodnost pripada obnovljivim virom energije.

Žal bo v skladu na voljo le 17,5 milijarde evrov, kar je precej manj od zahtev skupine Zelenih/EFA in Evropske komisije, saj so vlade EU zahtevana sredstva zmanjšale za več kot polovico.

Poleg tega si Zeleni prizadevajo za hitrejšo preusmeritev ogromnih subvencij, zaenkrat namenjenim velikim onesnaževalcem, k najranljivejšim skupinam in panogam, ki sredstva najbolj potrebujejo.

V poročilu o izvajanju Direktive Sveta 2000/78/ES o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu v luči Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov je poslanka Evropskega parlamenta iz vrst Zelenih Katrin Langensiepen izrazila globoko zaskrbljenost, da večina glavnih programov, vključno s tistimi, ki jih pokrivajo strukturni skladi, ne doseže najbolj prikrajšanih skupin, vključno z invalidi. Zeleni/EFA v Evropskem parlamentu so pozvali Evropsko računsko sodišče, naj temeljito revidira uspešnost programov EU, s posebnim poudarkom na programih izobraževanja in zaposlovanja, na primer Evropski socialni sklad plus (ESS+), Pobuda za zaposlovanje

mladih (YEI), Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR) in Erasmus+.

Prav tako smo se aktivno zavzeli za to, da bi bila sredstva EU, vključno z državno pomočjo, pogojena s cilji javne politike, predvsem s socialnimi zahtevami, in usmerjena v ponujanje visokokakovostnih delovnih mest, spodbujanje kolektivnih pogajanj, spoštovanje pravic delavcev in standardov EU ter zagotavljanje boljših delovnih pogojev.

¹⁹ — Uredba (EU) 2021/1056 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o vzpostavitvi Sklada za pravični prehod

OHRANJANJE KONKURENČNIH PREDNOSTI

Evropska unija mora že zdaj vlagati v trajnostno gospodarstvo, če želi ohraniti vodilni položaj pri razvoju in proizvodnji ekoloških izdelkov. Evropa je že dolgo vodilna na svetu na področju varstva okolja in trajnosti ter korak pred svetovno konkurenco na področju energije iz obnovljivih virov. A druga gospodarstva jo že dohitevajo.

Evropa lahko ohrani vodilno vlogo v svetu le, če začne že zdaj, v velikem obsegu, vlagati v trajnostno gospodarstvo, če sprejme velikopotezno okoljsko zakonodajo ter v svojem proračunu nameni prednost varstvu podnebja in okolja. Le na ta način bo mogoče bo v Evropi ustvariti velik delež globalno napovedanih zelenih delovnih mest.

Evropski zeleni dogovor (Green Deal) bi lahko imel pionirsko vlogo pri zagotavljanju evropske konkurenčnosti in zelenega industrijskega prehoda. Podjetja in industrija od politik že dolgo zahtevajo varnost načrtovanja, kar bi evropska podjetja postavilo na čelo globalne tekme zelenih tehnologij.

Za zeleni prehod evropske industrije je treba zagotoviti finančna sredstva. Sprostitev državnih pomoči mora biti začasna in usmerjena v proizvodnjo zelenih tehnologij, kot so vetrne turbine, toplotne črpalke, sončni paneli in baterije. Jasno mora biti, da se davkoplačevalskega denarja ne sme izplačati v obliki bonusov in dividend. Evropska unija potrebuje sveža sredstva iz novega Evropskega sklada za suverenost, namenjena izrecno za vlaganja v prihodnje sektorje Evropske unije kot industrijskega območja ter krepitev njene neodvisnosti od avtokratov in fosilnih goriv.

Prav tako bi morala hierarhija EU ravnanja z odpadki služiti kot vodilo za vzpostavitev več krožnih gospodarstev²⁰.

²⁰ — Evropska komisija (2018), Okvirna direktiva o odpadkih: Člen 4, Hierarhija ravnanja z odpadki.

²¹ — Resolucija o industrijskem načrtu v okviru zelenega dogovora.

V zvezi s tem so se Zeleni/EFA uspešno zavzemali za nov Evropski sklad za suverenost s svežim denarjem za obsežna vlaganja v razvoj obnovljivih virov energije in zelenega vodika ter za spodbujanje evropske proizvodnje vetrnih turbin, toplotnih črpal, sončnih panelov in baterij, pa tudi vključitev trajnostnih meril v Direktivo o javnem naročanju¹².

SPODBUJANJE DOSTOJNEGA DELA

Evropska podjetja že dolgo časa poskušajo ostati konkurenčna na svetovnem trgu z zniževanjem stroškov dela, npr. plač in prispevkov za socialno varnost. Vendar **stroški materiala in energije, ki se porabijo v proizvodnem procesu, pogosto za nekajkrat presegajo stroške dela.**

Zato bodo prihranki pri porabi energije in materialov kot osrednji cilj okolju prijaznejših podjetij v prihodnosti pomenili konkurenčno prednost. Prihranki energije in učinkovitejša raba virov pomagajo znižati proizvodne stroške in rešiti tovarne pred zaprtjem, hkrati pa omogočajo ustrezno plačilo za delavce.

Številni sindikati in sveti delavcev to priznavajo in si prizadevajo za spodbujanje energetske učinkovite in z viri gospodarne proizvodnje, kar bi zmanjšalo pritisk na stroške dela.

Zeleni/EFA v Evropskem parlamentu se redno srečujemo s predstavniki sindikatov in delovne sile ter z njimi razpravljamo, kako zagotoviti dostojno delo v zelenih sektorjih in socialno pravično preoblikovanje, v katerem bi bili delavci polnopravni partnerji in zaradi

sprememb ne bi bili nepravilno prikrajšani. Poleg tega si Zeleni močno prizadevamo za trpežne sisteme socialne varnosti v Evropi, predvsem v obdobju zelenega prehoda in za delavce med zaposlitvami.

Zeleni prehod bi moral biti priložnost za delavce, da imajo na voljo več boljših delovnih mest ki omogočajo stabilno zaposlitev, pošteno plačilo in dostojne delovne pogoje, pri čemer bi bili delavci in sindikati vključeni v vse faze procesa. **Pri prehodu na neto ničelne emisije izključen poudarek na znanju in spretnostih ter količini ustvarjenih delovnih mest ne bo zagotovil pravičnosti, če bodo ob tem naraščali revščina in neenakost zaposlenih, ekonomska negotovost in delež prekarnih zaposlitev.** Potrebne spremembe morajo omogočiti navzgor usmerjeno konvergenco in ne smejo ogroziti kakovostnega zaposlovanja.

Za nas Zelene je **ključnega pomena, da zelena delovna mesta spodbujajo dostojno delo** z ustreznimi socialno zaščito, ustreznimi dohodki, zdravimi delovnimi pogoji, spoštovanjem pravic delavcev in sodelovanjem posameznikov pri odločitvah, ki vplivajo na njihovo življenje. Prehod mora koristiti tako obstoječim delavcem kot presežnim delavcem, ki prehajajo na nova delovna mesta ali se jim bistveno spremenijo delovne naloge, in sicer z zagotavljanjem ustreznih delovnih pogojev za vse. Zeleni prehod na področju trga dela morajo spremljati boljši delovni pogoji, vključno z dostojnim plačilom, ter zagotavljanje telesnega in duševnega zdravlja delavcev, nenazadnje tudi zdravlja in varnosti pri delu.

Evropski parlament je septembra 2022 glasoval o direktivi o minimalni plači v EU. Zeleni/EFA so s svojimi prizadevanji poskrbeli, da je bila direktiva o minimalni plači v EU sprejeta. Po zaslugi našega boja za spodobno plačilo brez odlašanja, ki smo ga oglaševali s ključnikom #decentpaywithoutdelay, lahko pričakujemo, da bosta dve tretjini držav članic postopoma zviševali svoje minimalne plače, kar bo izboljšalo življenjski standard več milijonov ljudi, kjer koli živijo. Direktiva o minimalni plači je pomembna zmaga v smeri bolj socialne Evropske unije. Na podlagi te direktive bo 25 milijonov delavcev prejelo 20 % višjo plačo. Ta zakonodaja je tudi korak naprej na področju enakosti spolov. Razlika v plačah med spoloma naj bi se zmanjšala za vsaj 5 %, saj so ženske nadpovprečno zastopane v najslabše plačanih sektorjih. Z namenom zaščiti prav vse delavce smo se uspešno borili tudi za vključitev prekarnih delavcev. Zeleni/EFA pozivamo Evropsko komisijo, da se zavzame in čim prej predlaga direktivo o minimalnem dohodku v EU.

Kira Marie Peter-Hansen, poslanka iz vrst Zelenih/EFA in poročevalka Evropskega parlamenta za direktivo o preglednosti plačil, je z Evropskim parlamentom, Svetom in Komisijo uspela doseči dogovor o novi direktivi EU o preglednosti plačil. Zakonodaja bo zagotovila več pravic do informacij o plačnih pogojih in plačah, razčlenjenih po spolu. Na podlagi tega bo imelo več milijonov evropskih delavcev možnost, da se bolje pripravi na plačna pogajanja in v njih nastopi bolj argumentirano, posledično pa si zagotovi pravičnejši dohodek. Direktiva o preglednosti plačil je bila podpisana 10. maja 2023. Kmalu zatem bodo začela veljati pravila. Gre za velik dosežek za več milijonov delavcev v Evropi in korak bližje k odpravljanju steklenega stropa!

Za piko na i je Zelenim/EFA uspelo sprejeti tudi resolucijo s pozivom k sprejetju zakona EU, ki bi delavcem zagotavljal pravico do digitalnega odklopa od dela zunaj delovnega časa brez negativnih posledic.

SOCIALNO PRAVIČEN ZELENI PREHOD

Zagotavljanje dostojnih delovnih pogojev v novih sektorjih, kot so obnovljivi viri energije, je lahko izziv. Pri okoljskih spremembah je treba nenazadnje biti prilagodljiv. Delavci morajo vedeti, da so jim na voljo učinkoviti predstavniki delavcev in imajo zagotovljeno socialno varnost v skladu s sistemom države članice.

Prehod prinaša ogromno koristi, zato moramo poskrbeti, da bodo tisti, ki jih je obstoječi družbenogospodarski sistem pustil na cedilu, prvi v vrsti pri uporabi potenciala prehoda za odpravo energetske, mobilnostne in prehranske revščine, oživitev kmetijstva in ribištva, obnovo ozemelj in skupnosti, ki so jih prizadele ogljično intenzivne dejavnosti ter zmanjšanje razvojnih razlik med

mestom in podeželjem. Prav tako moramo zagotoviti, da bo korist prehoda dosegla različne regije, zlasti regije z najbolj omejenimi možnostmi. Glavne koristi morajo biti v obliki izboljšanja zdravja in prostega časa ter v zagotovitvi varnih, smiselnih in kakovostnih delovnih mest, predvsem za mlade in tiste, ki so se zaradi pomanjkanja politične daljnovidnosti znašli v industrijah, odvisnih od fosilnih goriv. Pri tem pa je treba podpreti tudi vse tiste, ki tesno sodelujejo s prikrajšanimi skupinami, na primer akterje socialnega gospodarstva, in sicer z zagotovitvijo ustrezne zakonodaje in s priložnostmi za povečanje podpore javnemu interesu. Tudi za ekološki prehod bodo potrebna precejšnja prizadevanja v celotni družbi,

pri čemer je treba poskrbeti, da bodo levji delež prispevali najbogatejši in največji onesnaževalci ter da bodo najranljivejši najbolj zaščiteni.

V skupini Zelenih/EFA v Evropskem parlamentu smo trdno prepričani, da se mora prehod na ekološko trajnost odvijati z roko v roki s socialno pravičnostjo, ne le, ker sta obe ključni za blaginjo ljudi, temveč ker se medsebojno dopolnjujeta in krepiata. V ta namen si prizadevamo za razširitev evropskega zelenega dogovora. Zahtevamo, da poleg okoljskih zavez in ciljev vsebuje tudi socialne zaveze, tako da bo ekološki prehod deloval v korist vseh prebivalcev Evrope in ne v njihovo škodo.

Namesto tega predlagamo pravi zeleni in socialni dogovor EU z novo in pravično družbeno pogodbo, ki na prvo mesto postavlja doseganje

Poročevalki Zelenih Sari Matthieu je uspelo, da je bila sprejeta resolucija o zadostnem minimalnem dohodku, v kateri je Evropski parlament prvič v zgodovini pozval k sprejetju direktive o minimalnem dohodku, ki naj bi se zvišal vsaj na raven nacionalnega praga revščine. S tem smo vzpostavili močan instrument za izkoreninjenje revščine. Priporočila sama po sebi namreč niso pripomogla k njenemu izkoreninjenju. Le zavezujoč instrument lahko zagotovi dostojno življenje za vsakogar.

Poročevalka Zelenih/EFA Sara Matthieu se je zavzela tudi za trpežen Socialni sklad za podnebje, z zagotavljanjem neposredne podpore ljudem, ki jih pestita energetska in mobilnostna revščina. Gre za pomemben korak v pravo smer, ki je hkrati le kaplja v morje. Zeleni se bomo še naprej zavzemali za učinkovit sklad, ki bo pripomogel k bolj velikopoteznemu socialnemu zelenemu dogovoru.

glavnega cilja EU: »krepitev miru, njenih vrednot in blaginje njenih narodov«²². Naš politični cilj je to novo družbeno pogodbo spremeniti v zavezo institucij in držav članic EU, da bodo v vseh politikah spoštovala zmogljivosti našega planeta in se bodo približale minimalni ravni blaginje za ljudi po vsej Uniji.

Socialna unija bi se morala med drugim zavezati ustvarjanju zelenih delovnih mest, ustreznih shem minimalnega dohodka, mehanizmov socialne solidarnosti na ravni EU ter vzpostavitvi ustreznega ravnovesja med poklicnim in zasebnim življenjem in zagotovitvi podpore skrbstveni ekonomiji²³.

²² — Člen 2 Lizbonske pogodbe in Listine Evropske unije o temeljnih pravicah.

²³ — Naše zahteve si lahko v celoti ogledate tukaj: <https://www.greens-efa.eu/en/article/document/greens-efa-demands-for-a-social-union>

PRAVICA DO USPOSABLJANJA IN IZOBRAŽEVANJA

Z energetskim prehodom si obetamo mnogo visokokakovostnih delovnih mest in znatno večje potrebe po ustreznih usposobljenih ljudeh v najrazličnejših panogah, vključno z obnovljivimi viri energije in shranjevanjem energije. V skladu z Evropskim strateškim načrtom za energetsko tehnologijo, ki ga je pripravila Komisija, bo samo v industrijskem sektorju do leta 2030 potrebnih 180 000 usposobljenih strokovnjakov, tehnikov in inženirjev. V sektorju proizvodnje fotovoltaične sončne energije se bo odprlo do 66 000 delovnih mest²⁴.

Zeleni prehod, vključno s preходом s fosilnih goriv na obnovljive vire energije, zahteva prekvalifikacije, usposabljanje in izpopolnjevanje delavcev. Zeleni v Evropskem parlamentu pozivamo k široko zastavljeni pobudi za izobraževanje in usposabljanje za zelena delovna mesta na vseh ravneh znanja. **Zeleni prehod mora ponujati priložnosti za vse: mlade in stare, moške in ženske, visoko ali nižje kvalificirane, brezposelne in zaposlene.** Vsi delavci so upravičeni do usposabljanja in vseživljenjskega učenja.

Zeleni so v Evropskem parlamentu v resoluciji o evropskem programu znanj in spretnosti za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost poudarili, da je treba zagotoviti »splošna, sektorska in poklicna znanja in veščine, kjer je to potrebno, ter v čim večji meri odpraviti ozka grla pri znanjih in veščinah ter neravnovesje med obstoječimi znanji in veščinami«²⁵. Uspešno nam je zagotoviti, da morajo ukrepi za zaposlovanje in usposabljanje, financirani z evropskim denarjem, upoštevati prehod na zeleno gospodarstvo. Resolucija priznava pomen prehoda na zeleno gospodarstvo pri spodbujanju povpraševanja po delovni sili v vseh sektorjih, hkrati pa priznava, da morajo

Za doseg socialnega cilja EU, ki predvideva, da bi bilo do leta 2030 60 % odraslih vsako leto vključenih v vseživljenjsko učenje, je treba spodbujati vključujoč, na delu temelječ in usmerjen pristop k usposabljanju, predvsem za posameznike, ki nimajo dostopa do formalnega izobraževanja.

Programi poklicnega usposabljanja in izobraževanja morajo zagotoviti, da lahko delavec, ki ima za seboj recimo 30 let dela v premogovniku, pridobi znanja in spretnosti, potrebna za zeleno delovno mesto. Če želimo v celoti izkoristiti zaposlitveni potencial zelenega prehoda, je to nujno. Delodajalci, delavci in vlade so soodgovorni za oblikovanje skladnih in povezanih strategij izobraževanja in usposabljanja. Prvi korak bo opredelitev novih in prihodnjih potreb po znanju in veščinah ter natančna določitev vrzeli. Poleg tega je treba dodatno spodbujati povpraševanje po zelenih in krožnih znanjih in veščinah – denimo izvajanje popravil – v vseh sektorjih.

uspešen prehod na zeleno gospodarstvo spremljati ukrepi za usposabljanje, prekvalificiranje in izpopolnjevanje, ki omogočajo razvijanje veščin, znanj in kompetenc, ki so potrebne v zelenem gospodarstvu.

Prav tako si močno prizadevamo za spodbujanje temeljne pravice delavcev do usposabljanja in širjenje demokratizacije na delovnem mestu. Ta pravica zavezuje delodajalce, da predvidijo potrebe po znanju in veščinah, javne organe pa, da oblikujejo in proaktivno spodbujajo programe usposabljanja. Nerealno je pričakovati, da bodo sedanji ali prihodnji delavci znali predvideti znanja in veščine, ki jih bodo potrebovali rastoči zeleni sektorji. Prav tako ni realno pričakovati, da bodo vedeli, katera usposabljanja so na voljo brez proaktivnega pristopa delodajalcev in javnih organov. Ustvarjalnost in inovacije se namreč ne porajajo zgolj v raziskovalnih ustanovah, temveč tudi na delovnih mestih, kjer delavci predlagajo nove zamisli.

V svojem poročilu INI o zelenih delovnih mestih²⁶ poslanka Zelenih/EFA v Evropskem parlamentu Sara Matthieu poudarja, da mora imeti vsak delavec individualno pravico do izobraževanja, usposabljanja in vseživljenjskega učenja, kar se mora odražati v vseh okoljskih politikah EU in nacionalnih okoljskih politikah ter v strategijah podjetij za blažitev in prilagajanje. Javni in zasebni organi morajo tesno sodelovati s socialnimi partnerji, civilno družbo, ponudniki izobraževanja in usposabljanja, organi trga dela, učečimi se ter predstavniki organizacij ali organov, ki delujejo na področju znanj in veščin, izobraževanja, usposabljanja in vseživljenjskega učenja. Poudarja tudi, da bi morali delavci sodelovati pri določanju profilov znanj in veščin, potrebnih za načrtovanje prehoda delovne sile, ter pri oblikovanju sistemov izobraževanja in usposabljanja, ki bodo zagotavljali potrebna znanja in veščine.

²⁴ — Evropska komisija, Generalni direktorat za raziskave in inovacije, Skupno raziskovalno središče, Strateški načrt za energetsko tehnologijo (SET), Urad za publikacije, 2019, <https://data.europa.eu/doi/10.2777/04888>

²⁵ — Resolucija Evropskega parlamenta z dne 11. februarja 2021 o Sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Evropski program znanj in spretnosti za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost (2020/2818 (RSP))

²⁶ — Osnutek poročila o zelenih delovnih mestih (2023), (dostopno tukaj).

ŽENSKÉ NA ZELENIH DELOVNIH MESTIH

Enakost spolov mora postati sestavni del strategij zelenega gospodarstva, saj bo pravičen prehod, ki v ospredje postavlja le najbolj okoljsko obremenjujoče sektorje v določenih regijah, koristil predvsem moškim delavcem ter okrepil obstoječo segregacijo in neenakost med spoloma. Zeleno gospodarstvo brez vključitve enakosti spolov bi bilo v neskladju z agendo za dostojno delo Mednarodne organizacije dela.

Trenutno je v sektorju OVE zaposlenih le 35 % žensk in čeprav ženske zasedajo 46 % upravnih položajev, jih je le 28 % na tehničnih in 32 % na višjih vodstvenih položajih. Kljub temu je ta sektor še vedno naprednejši od sektorja fosilne energije, kjer ženske zasedajo manj kot 12 % vodstvenih položajev. Prostor za izboljšave torej obstaja. Potenciali za ustvarjanje zelenih delovnih mest so še posebej veliki v nekaterih sektorjih, denimo v gradbeništvu, proizvodnji naprav za sončno in vetrno energijo ter na področju raziskav tehnologij za varčevanje z energijo in viri. V vseh teh sektorjih v državah članicah EU tradicionalno prevladujejo

moški, pri tem pa so predsodki delodajalcev in sodelavcev pogosto tako globoko zakoreninjeni, da se številne ženske še vedno soočajo z diskriminacijo. Obenem se mlade ženske še vedno redko odločajo za poklice s področja matematike, računalništva, naravoslovja in tehnologije.

Zeleni/EFA v Evropskem parlamentu se močno zavzemamo za udeležbo žensk v zelenem gospodarstvu. Iz nedavne raziskave, ki je bila opravljena za našo skupino, izhaja šokanten podatek, da bo velika večina sredstev iz mehanizma za okrevanje in odpornost (RRF) (kratkoročno 75 %, srednjeročno pa še vedno 60 %) vložena v ustvarjanje delovnih priložnosti za moške, kar še dodatno dokazuje, da bodo sredstva, ki brez izvršljivih pravil o tem, kako vzpostaviti ravnovesje med spoloma v tovrstnih sektorjih, skladi, ki imajo sicer dober namen, na koncu še poglobili obstoječe predsodke²⁷.

Evropska poslanka, članica skupine Zelenih/EFA, Sara Matthieu v svojem poročilu INI o zelenih delovnih mestih²⁸ poziva Komisijo, naj sprejme vse ukrepe, s katerimi bo zagotovila, da se že obstoječe neenakosti med spoloma ne bodo prenesle v nastajajoče zeleno gospodarstvo, ter opredeli in izkoristi priložnosti za ženske na spreminjajočem se trgu dela.

²⁷ — Gender Impact Evaluation of the Recovery and Resilience Plan for Italy. Dr. Giovanna BADALASSI – druge študije so pokazale podobne rezultate v Nemčiji in Španiji (v prvi nekoliko boljše, v drugi nekoliko slabše)

²⁸ — Osnutek poročila o zelenih delovnih mestih (2023), (dostopno tukaj).

RANLJIVE SKUPINE NA ZELENIH DELOVNIH MESTIH

Vsem ranljivim skupinam je treba omogočiti, da bodo lahko dejavno prispevale k zelenemu prehodu. Akterji socialnega gospodarstva, kot so socialna podjetja, vključno s socialnimi podjetji za vključevanje v zaposlitveno okolje, so lep dokaz, da se lahko zelena delovna mesta povezujejo s priložnostmi za socialno vključevanje vseh ljudi v stiski, vključno z invalidi.

Ti imajo pravico do polne udeležbe na trgu dela in v družbi, vendar so jim temeljne pravice v EU pogosto kratene. Gre namreč za raznoliko skupino, ki je pogosto žrtev presečne diskriminacije.

Delež zaposlenih invalidov znaša 50,6 % (48,3 % žensk in 53,3 % moških) v primerjavi s 74,8 % pri neinvalidnih osebah²⁹. Stopnja brezposelnosti invalidov (17,1 %) je skoraj dvakrat višja kot pri splošnem prebivalstvu (10,2 %)³⁰, brezposelnost invalidov pa je daljša kot brezposelnost neinvalidnih oseb, ne glede na kvalifikacije. Stopnja brezposelnosti je najvišja med mladimi invalidi (starimi od 16 do 24 let), in sicer 24,9 % v primerjavi s 16,6 % pri splošnem prebivalstvu³¹. Invalidne ženske, ki predstavljajo 16 % celotne populacije

žensk in 60 % celotne populacije invalidov v EU, so še naprej izpostavljene večplastni in presečni diskriminaciji na vseh področjih življenja.

Ta razlika je neločljivo povezana z možnostmi izobraževanja. Invalidke so nadpovprečno izključene z odprtega trga dela in imajo v primerjavi z drugimi okrnjene pravice do opravljanja dela na enaki podlagi, poleg tega imajo velike težave pri dostopanju do trga dela in do enakih pogojev na njem.

Poslanka EP Katrin Langensiepen je v svojem poročilu pozvala k strožji zakonodaji EU, ki bi države članice zavezala k izvajanju njihovih zavez. Sprejeti bi morali horizontalno direktivo proti diskriminaciji, ki je v Svetu blokirana že več kot desetletje. Hkrati bi morali sprejeti strategijo EU o invalidnosti po letu 2020. Izpostavila je tudi, da morajo Komisija in države članice uporabiti preventivni in vključujoč pristop do varnosti in zdravja pri delu ob zagotavljanju podpore zaposlovanju invalidov pri njihovi vrnitvi na delo.

Če povzamemo, mora Pravičen prehod spodbujati enakost spolov ter opolnomočiti invalide, osebe v ranljivem in prikrajšanem položaju in marginalizirane skupine, z namenom preprečiti poglobljanje sedanjih neenakosti. Aktivna vključenost in sodelovanje žensk ter vključenost drugih marginaliziranih skupin morata biti sestavni del procesa prehoda kot

tudi promocija vključujočega trga dela in izboljšanjih pogojev dela.

♦ .....

29 — EU statistics on income and living conditions (EU-SILC) 2017.

30 — Idem.

31 — ANED 2019

MLADI NA ZELENIH DELOVNIH MESTIH

Opazamo, da imajo mladi po končanem študiju težave pri dostopu do trga dela. Preveč jih čez dan opravlja neplačana dela, nakar morajo poprijeti še za plačana nočna dela, zato da lahko sploh preživijo. Drugi so ujeti v začaranem krogu neplačanega pripravništva, saj nikakor ne morejo najti kakovostne plačane zaposlitve.

Mladi so temelj trajnostne gospodarske in socialne blaginje Evrope in ključna prednostna naloga EU, kar potrjuje Strategija EU za mlade in Okrepljeno jamstvo za mlade. Upravičeni so prednostni ukrepi za njihovo podporo, zaščito, usmerjanje in vključevanje. Mladi si zaslužijo, da v celoti izkoristijo nove zaposlitvene možnosti, ki bodo nastale z zelenim prehodom.

Evropski poslanci so glasovali za prepoved neplačanega pripravništva, s čimer so naredili konec pričakovanjem, da bodo mladi naprej delali zastonj in šele nato postali primerni za začetniško službo. Skupina Zelenih/EFA je predlagala primerno plačilo in socialno varstvo vseh vključenih v pripravništvo, da bi bilo to bolj dosegljivo mladim, ki nimajo finančne varnosti ali podpore staršev.

Evropska komisija naj sprejme zakon, ki bo poskrbel, da bo plačano vsako pripravništvo.

KOLOFON

To publikacijo je pripravila skupina Zelenih/EFA v Evropskem parlamentu. Prvi del temelji na predhodnem delu poslanke Evropskega parlamenta iz vrst Zelenih, Elisabeth Schroedter, predvsem na brošuri »Green Jobs. The opportunity for the European labour market«, ki je bila objavljena leta 2011, in na poročilu Evropskega parlamenta z naslovom »Green Jobs«, ki ga je evropska poslanka Sara Matthieu predstavila junija 2023, Poročevalka: Sara Matthieu.

Ta publikacija je nastala s prispevki naših partnerjev in kolegov iz nacionalnih zelenih strank ter civilne družbe, ki so navedeni v tej brošuri, pisarn poslancev Evropskega parlamenta, vključenih v kampanjo skupine Zeleni/EFA z naslovom »Krožno tehnološko gospodarstvo« (angl. Circular Tech Economy Campaign), ter svetovalcev za politiko in oseba iz vrst skupine Zeleni/EFA.

Koordinacija projekta:

Narmine Abou Bakari - predstavnica kampanje za krožno tehnološko gospodarstvo.

Več informacij o kampanji skupine Zeleni/EFA z naslovom »Krožno tehnološko gospodarstvo«:

<https://www.greens-efa.eu/en/campaigns/green-our-tech>

Design:

Okay When Agency

Tiskane izvode lahko naročite pri:

The Greens/EFA in the European Parliament Office
(Zeleni/EFA v pisarni Evropskega parlamenta)
PHS 02C039

Rue Wiertz 60 - 1047 Bruselj, Belgija

Email:

narmine.aboubakari@europarl.europa.eu

Slike:

Stran 4-5: Sol / Unsplash

Stran 7: Daria Pimkina / Unsplash

Stran 11: okeykat / Unsplash

Stran 12: Nate Johnston / Unsplash

Stran 16: Tim Mossholder / Unsplash

Stran 26: Marcus Aurelius / Pexels

Stran 28: Ivan Samkov / Pexels

Julij 2023

Ta publikacija je natisnjena na 100-odstotno recikliranem papirju z uporabo ekoloških črnil na rastlinski osnovi.

**The Greens/EFA
in the European Parliament**

60 Rue Wiertz
1047 Brussels
www.greens-efa.eu

Publikacija in celoten seznam virov
sta na voljo na naslednjem spletnem
naslovu:

greens-efa.eu/green-jobs

